

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Ideální mateřská škola očima dítěte

Vypracovala: Tereza Reimannová

Vedoucí práce: PhDr. Miluše Vítečková, Ph.D.

České Budějovice 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 20. března 2016

Tereza Reimannová

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat celé své rodině za veškerou pomoc i podporu, kterou mi poskytli. Svému příteli za pevné nervy, které se mnou měl po celou dobu mého studia na vysoké škole. A samozřejmě nesmím zapomenout na úžasného člověka, o kterém jsem již v prvním ročníku na VŠ věděla, že si ho vyberu jako vedoucího pro svou bakalářskou práci, PhDr. Miluši Vítečkovou, Ph.D.

Abstrakt

Hlavním cílem této bakalářské práce je prozkoumat představu předškolních dětí o ideální mateřské škole. Teoretická část se zaměřuje na osoby, které nejméně přispěly k formování základů předškolního a dalších druhů vzdělávání. Následující kapitoly se zabývají alternativním školstvím a legislativou. Praktická část obsahuje výsledky kvalitativního výzkumu, který byl realizován formou skupinových a individuálních rozhovorů. Dále byla využita analýza dětské kresby. Komunikačními partnery byly děti z mateřských škol.

Klíčová slova: ideální, mateřská škola, předškolní, děti

Abstract

The Major aim of this Bachelor paper is to examine the expectations that pre-school children have in terms of an ideal nursery school. The theoretical part draws attention to the most influential personages who contributed to the laying the foundations of pre-school and other forms of education. Further chapters deal with alternative school systems and legislation. The practical part delivers outcomes of a qualitative research that took the form of group and individual interviews. Another method was the examination of drawings by children participating in the research. The partners in communication were children in nursery schools.

Keywords: ideal, nursery school, pre-school, children

OBSAH

TEORETICKÁ ČÁST	8
1 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	8
1.1 OSOBNOSTI SPOJENÉ S PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍM	8
1.2 VZNIK A VÝVOJ PŘEDŠKOLNÍCH INSTITUCÍ	13
2 REFORMNÍ Hnutí	15
3 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V 2. POLOVINĚ 20. STOLETÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	21
4 SITUACE PO ROCE 1989	22
5 LEGISLATIVA PO ROCE 1989	23
6 SOUČASNÁ LEGISLATIVA	24
PRAKTICKÁ ČÁST	31
7 METODIKA	31
8 VÝSLEDKY	32
8.1 VÝSLEDKY NA ZÁKLADĚ SKUPINOVÉHO ROZHOVORU	32
8.2 VÝSLEDKY NA ZÁKLADĚ KRESBY	34
8.3 VÝSLEDKY NA ZÁKLADĚ INDIVIDUÁLNÍCH ROZHOVORŮ	35
9 DISKUZE	50
ZÁVĚR.....	54
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	55
SEZNAM PŘÍLOH	58

ÚVOD

Téma „Ideální mateřská škola očima dítěte“ jsem si zvolila z důvodu, že si myslím, že koncept mateřské školy jako takové se během let moc nemění. Zajímá mne, jak si ideální mateřskou školu představují ty, kterých se nejvíce týká, tedy děti.

Dalším důvodem je i velký nárůst soukromých či firemních školek, kterých v současně uspěchané době velice přibývá a mnoha lidem, kteří chtějí vnést do světa MŠ něco nového či vytvořit koncept ideální mateřská škola, by mohla právě tato bakalářská práce pomoci.

Mým cílem je tedy bakalářská práce, která bude svým obsahem co nejvíce zaměřená hlavně na onu širokou veřejnost, která jakýmkoliv způsobem zasahuje do školství pro předškolní děti.

V teoretické části se tedy budu zabývat základy vývoje předškolních zařízení, lidem, kteří se o jejich rozvoj nejvíce zasloužili, alternativním směrům i současné dokumentaci týkající se mateřské školy.

Stěžejní pro mě budou individuální rozhovory s dětmi, kde bude mít každé dítě možnost se jakkoliv vyjádřit k danému tématu. Děti budou odpovídat nejen na mé předem připravené otázky, zároveň ale dostanou i dostatek volného prostoru i prostoru cokoliv k mým otázkám doplnit. Výsledky budou obsaženy v praktické části bakalářské práce.

V kapitole Diskuze bude nastíněna „Ideální mateřská škola“, která bude sestavena na základě rozhovorů i kreseb dětí, jenž by mohl být klíčový pro realizaci takové MŠ.

TEORETICKÁ ČÁST

1 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

O předškolním vzdělávání by sedalo prohlásit, že se ve svém slova smyslu rozvíjelo již od pravěku, kdy dospělí předávali svým dětem už jen třeba to, jak rozdělat oheň, které plody sbírat. Jednalo se již ale třeba i o sociální učení, u kterého se děti pozorováním učily společenská postavení mužů a žen.

Když se ovšem přehoupneme od diskutabilního pravěku, který samozřejmě neznal vzdělání jako pojem ani jako koncepci, když přeskočíme i vzdělávání malých dětí ve Starověkém Řecku i Spartě, musíme se zastavit až na přelomu 16. – 17. století, kdy už se opravdu dá mluvit jako o pedagogice, ze které v podstatě čerpáme dodnes a která v dnešní předškolní pedagogice stojí jako její základy.

1.1 OSOBNOSTI SPOJENÉ S PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍM

Jan Amos Komenský (28. 3. 1592 – 15. 11. 1670)

J. A. Komenský, muž, který se neodmyslitelně zapsal do historie českého vzdělávání, ale jeho myšlenky pronikly takřka do celého světa, kde také ovlivnily další vývoj pedagogických osnov napříč všemi vzdělávacími stupni. I proto ho označujeme jako Učitele národů. Pro náš účel se budeme zabývat jak jinak než Informatoriem školy mateřské.

Samozřejmostí vzhledem k době 17. století je i neodmyslitelná víra v Boha, která nás neopouští ani v jednom z odstavců.

Jednou z kapitol, kterou v knize najdeme je například ta s názvem: „Jak bez vedení a cvičení mládež naprosto býti nemůže.“, která by nám v mnohém mohla posloužit i v dnešní době.

Jedna z kapitol, která určitě zaujme každého pedagoga, je: „ V čem mládež hned od narození svého pomaličku cvičena a/od šesti let věku svého vycvičena býti má?“.

Kapitola kde J. A. Komenský systematicky a srozumitelně rozděluje výchovu předškolních dětí do bodů:

- a) **„Pobožnost“** – již z názvu vyplývá, o co půjde v tomto bodě. Jedná se o to, aby se děti svým tempem naučily poznat pravou pobožnost (v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání VÚP, 2004, s. 15 - 29: Oblast dítě a společnost).
- b) **„V mravích a ctnostech“** – do tohoto bodu spadají: *„středmost, šetrnost, poslušensví, pravdomluvnost, spravedlnost, trpělivost, ochotnost“*, tedy věci, o které nám v mateřské škole jde i nyní. Chceme, aby děti dosáhly všech těchto bodů do takové míry, jak jen jim jejich možnosti dovolí (v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání VÚP, 2004, s. 15 - 29: Oblast dítě a jeho psychika a dítě a ten druhý).
- c) **„Co se umění tkne“** – *„fyzika, optika, geografie, historie, ekonomika“* (v podstatě vše, co se týká v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání VÚP, 2004, s. 15 - 29: Oblasti dítě a svět)
- d) **„Činění některé se zpravuje myslí a jazykem“** – *„dialektika, aritmetika, geometrie, muzika, řemeslné dílo“* (v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání VÚP, 2004, s. 15 - 29: Oblast dítě a společnost)
- e) **„Jazyk se formuje a brousí“** – *„gramatika, retotika, poetika“* (v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání VÚP, 2004, s. 15 - 29: Oblast dítě a jeho psychika)

Na tomto rozdělení lze názorně ukázat, jak i vzhledem k době dokázal Jan Amos Komenský naplnit všechny oblasti z Rámcově vzdělávacího programu z roku 2004!

Jedna z neméně důležitých kapitol je kapitola s názvem: *„Jak rodičové a pěstounové mládež k obecní škole připravovati mají?“*

Kapitola, která slouží jako takový návod, jak děti připravovat pro dnes již základní školu:

Nestrašit děti: *„Dám tě do školy, dám, skrotneš ty tam: budou tě šlahati, počkej jen“* (Komenský, 2007), dnes již víme, že toto není dobrý přístup, ať už se týká čehokoli (čerti, táta, učitelé...), jedna z nich, která mi toto téma (strašení, vyhrožování dětem) osvětlila a ukázala, jak škodlivý dopad toto jednání může být je kniha Respektovat a být respektován Kopřiva a kol. (2005). Tedy chovat se tak, aby se děti do školy těšily, třeba

tím, že budou chodit mezi ostatní vrstevníky (v té době svého pohlaví), také schvalovat jim, že je velmi dobré a prospěšné pro ně do školy chodit.

Informatorium školy mateřské by se tedy dalo označit jakýmsi návodem pro rodiče: „...potřebí rodičům, aby nejen u víře a pobožnosti dítky své, ale již také v obyčejích a mravích chvalitebných i umění literním všelijakém cvičili a cvičiti dali, tak aby dítky jejich dospějíc, uměly i samy mezi lidmi rozumně sobě počínati, i k čemu by koho Bůh v církvi nebo politii užiti chtěl, aby užiti býti a skrze to i zdejší život pěkně, rozumně a užitečně projíti, i do věčného tím potěšeněji vkročiti mohl.“. Dovolila jsem si citovat *Informatoria kapitulu II nazvanou: „Nač Bůh rodičům dítky svěřil, k čemu je vésti mají?“* (Komenský, 2007), která poukazuje na Komenského teorii, kterou opět provádíme v praxi i dnes, že člověk má usilovat o to, aby byl prospěšný nejen sobě, ale i okolí a společnosti. A kde jinde se začíná právě s touto výchovou? Jistě, že právě v předškolním věku, tedy v mateřské škole.

John Locke (1632 – 1704)

Anglický filosof a pedagog, který se ve své výchově zaměřoval nejvíce na to, aby vychoval člověka všestranného, tedy člověka, který bude užitečný nejen sobě, ale i společnosti. Jeho nejvýznamnější dílo, co se pedagogiky týká, je *„Několik myšlenek o výchování“*. Z tohoto díla pochází rčení: *„Zdravý duch ve zdravém těle“* (Chlup, 1948, s. 213), o čemž si myslí, že jsou dvě nejdůležitější složky člověka, tedy člověk zdravý po duševní, ale i po fyzické stránce. Obě složky jsou neméně důležité a zároveň na sebe velmi úzce vázány. Ze složky zdravý duch klade J. Locke velký význam mravní výchově, zde jsou z lidských vlastností nejdůležitější: střídmost, vůle, ctnost, skromnost a úcta k rodičům. V tomto díle J. Locke také řeší otázku odměn a trestů, kdy se sice staví na stranu vést děti pevnou rukou, ale zároveň tvrdí, že s tresty nedosáhneme dobrého, ale naopak můžeme spíše způsobit velkou škodu. Zároveň by měli rodiče omezit pravidla, jelikož jim děti většinou ani nerozumí a zároveň potřebují určitou volnost.

Píše zde také o otázce hraček, které jsou pro děti vhodné. J. Locke není proti kupovaným hračkám, ale vzhledem k tomu, že vede děti spíše ke skromnosti, přiklání

se více na stranu hraček, které si děti vyrobí nebo je najdou, což napomáhá k jejich představivosti a děti většinou zjišťují, že s nimi je mnohem větší legrace, jelikož jsou dostupné pro všechny a také jsou víceúčelové – kamínek, svazek klíčů atd. Také se pozastavuje nad hračkami s tím, že by bylo lepší, kdyby děti něčemu učily a to tak, aniž by o tom věděly. Z tohoto všeho, co zde uvádím je tedy docela zřejmé, že J. Locke nepřikládá téměř žádnou váhu dědičnosti, ale naopak hýří pedagogickým optimismem (Chlup, 1948).

Jean Jacques Rousseau (1712 – 1778)

Pod tímto jménem francouzského filosofa a spisovatele si asi každý z nás představí knihu „*Emil čili o výchově*“, kde uvádí, že je velmi důležité odlišovat dospělého od dítěte, které se mu ve většině věcí nemůže vyrovnat a jako k takovému k němu i přistupovat (Chlup, 1948). Klade velký důraz nejen na užívání tělesných schopností, ale hlavně smyslů. Knihu rozdělil do pěti částí, z nichž se pátá část zabývá výchovou Žofie, tedy ženy Emila, z čehož vyplývá, že vzdělávání a výchova v této době probíhaly samozřejmě odlišně pro chlapce i pro dívky, kterým se z pohledu jejich postavení až takové pozornosti nedostávalo. Pro náš účel jsou nejzajímavější asi první dvě části, kdy v první části se věnuje dětem od narození do batolecího období a druhá část, v které se věnuje věku předškolnímu až mladšímu školnímu (Rousseau, 1762).

Abychom mohli porovnat rozdíl pohledů na výchovu, uvádím stejně jako u J. Locka větu, která je výstižná pro celé nahlížení na tuto věc z Rousseauova pohledu: „*Všechno jest dobré, jak vyšlo z rukou Původce světa, vše kazí se pod rukama lidskýma.*“ (Chlup, 1948, s. 230). Již z této jediné věty asi všichni usoudíme, že Rousseaua můžeme označit za pravý opak J. Locka, co se výchovy týče, jelikož na první místo staví především dědičnost a výchovu označuje za to, co kazí něco tak dokonalého, jako jsou právě děti. Zabývá se takzvaným prožitkovým učením, kdy se dítě v podstatě učí samo svými chybami a člověk mu pouze občas dopomáhá a zároveň chrání dítě, aby nedělalo nic, při čem by se mohlo zranit.

Rousseau se přiklání k výchově na venkově, kde má podle něho dítě největší možnost se učit samo z přirozených jevů a tím ho také ochránit od škodlivých vlivů města. Na

18. století je také velkou změnou jeho pohled na dítě jako na osobnost, kdy každé dítě je jiné a musíme k němu tedy přistupovat individuálně a zároveň se také snažit zajistit dítěti šťastné a bezstarostné dětství (Rousseau, 1762).

Heinrich Pestalozzi (1746 – 1827)

Nyní se setkáváme nikoliv s filosofem, ale především se švýcarským pedagogem, který se téměř celý život zabýval výchovou. Pestalozzi měl mnoho velkých plánů, co se výchovy týče, jelikož byl přesvědčen, že všechna bída má své základy v zaostalosti a nedostatku výchovy. I proto založil r. 1775 jeden z prvních sirotčinců, tedy Ústav pro opuštěné děti, ale jelikož mu brzy došly prostředky, musel tento ústav zavřít. Stejně jako Rousseau chtěl, aby děti byly vychovávány mimo špatné vlivy, ale na rozdíl od něho nepřikládal až takový význam přirozené výchově a jejích důsledků (Chlup, 1948).

Zároveň si uvědomoval důležitost matky ve vývoji dítěte a největší pozornost věnoval výchově elementární a psychologickému postupu ve výchově, což by se nyní dalo označit jako naše promyšlené a plánované působení na děti, které dnes samozřejmě praktikujeme (Chlup, 1948).

V době války, kde zahynulo mnoho rodičů, nabídl se jakožto vychovatel a ministři ho dosadili do ústavu ve Stanzi. Jako jeho nejznámější pedagogické dílo můžeme označit knihu, Jak Gertruda vychovává své děti. Tato kniha mohla stejně jako české Informatorium sloužit jako podrobný návod pro výchovu dětí a to pomocí metod: názorných, intuitivních a pozorování (Chlup, 1948).

1.2 VZNIK A VÝVOJ PŘEDŠKOLNÍCH INSTITUCÍ

V 19. století dochází k velkým změnám ve společnosti, které se týkají ekonomiky, kultury i společnosti. Rozmach průmyslu, tedy industrializace společnosti, zaměstnal mnoho lidí, což vedlo k tomu, že děti zůstaly bez rodičovské péče. Společnost tedy začala zakládat veřejné instituce. V Anglii založil Robert Owen (1771-1858) školu, jejíž součástí byla i škola pro nejmenší děti. O pár let později již zakládá takzvanou Infant school, kde jsou děti předškolního věku rozděleny do tříd (Průcha, 2009).

Friedrich Fröbel (1782-1852)

Friedrich Fröbel je pro nás geograficky bližší a zároveň důležitý pedagog, který založil roku 1840 tzv. Kindergarten - dětská zahrádka (Průcha, 2009). Jeho ztvárnění mateřských škol bylo jiné, jelikož uplatňoval zásady her a zábavy, kterou doplnil o tzv. Fröbelovy dárky, které dnes nazýváme didaktickými pomůckami. Metody, které jsou hlavní pro jeho výchovu, jsou pohybové hry, hračky. Jedná se například o míče, koule, válce, hlínu, papír a další přírodní materiály jako písek, dále také učil děti například vystřihování, což se zatím nejvíce podobá formě současné mateřské školy.

Ve své knize „*Výchova člověka*“ Fröbel popisuje dítě, které je po narození pouze vyčleněná nerozmanitá jednota, avšak jakmile dítě začne vše vnímat a začne mluvit, je právě nejvyšší čas se mu začít naplno věnovat ve výchově, vše mu dobře vysvětlit a ukazovat, tak aby to pochopilo a mohlo svět vnímat, jak jen nejlépe dovede (Chlup, 1948). Na tom jak Fröbel chápe dítě, můžeme usoudit, že předškolní období chápe jako období velmi důležité, kterému je nezbytné se systematicky věnovat.

Tyto předškolní instituce nevznikaly pouze v Anglii a Německu, ale také ve Francii tzv. salled'hospitalité, tedy jesle, později to byly opatrovny a po roce 1881 byl pro všechna

tato zařízení uzákoněn název mateřská škola. Ve 2. polovině 19. století začala vznikat tato zařízení i v USA, které se inspirovalo Fröbelovou filosofií.

Díky Fröbelovi za dob Rakouska-Uherska (19. stol.) začala vznikat zařízení pro předškolní děti – nalezince, sirotčince. Dalo by se říci, že u nás se v podstatě střetly všechny směry z již jmenovaných. V Čechách tedy vznikly – jesle, opatrovny, mateřské školy, dětské zahrádky, tato zařízení byla veřejná a zřizoval je stát. Hlavní úkol těchto zařízení byl, na rozdíl od dnešní mateřské školy naučit děti českému triviu a posilovat vlastenecký vztah k českému státu.

Opatrovny - Jan Vlastimír Svoboda (1800-1840)

Tento český pedagog založil první opatrovny u nás, a to na Hrádku v pražském Novém Městě a v Karlíně. Díky němu a jeho metodikám v elementárním vzdělávání byly zakládány další české opatrovny a v jeho odkazu se tedy pokračovalo i po jeho smrti.

Jesle – Nejprve německé charitativní jesle, v 2. pol. 19. století byly zakládány první české jesle (Praha).

Dětské zahrádky – Začaly také vznikat v 2. pol. 19. století. Do těchto zařízení chodily jak děti z bohatých rodin, které musely platit školné, tak i děti z chudých rodin, které měly docházku do těchto zařízení zcela zdarma. Avšak kvůli obavám Čechů z germanizace sem mnoho dětí z českých rodin nechodilo (Průcha, 2009).

2 REFORMNÍ Hnutí

Díky rozmachu strojové výroby, kdy byli lidé nahrazeni stroji, ztratilo v celém světě spousta lidí práci a upadli do bídy, což se samozřejmě velmi dotklo i jejich dětí. Děti se v té době využívaly jako levná pracovní pomoc a na úkor toho byla jejich výchova velmi zanedbávaná. Ale nemluvíme zde pouze o výchově, zanedbávaná byla i celková péče o děti, ať už mluvíme o špatném zdravotním stavu nebo častým dětským delikvencím.

Na tyto špatné podmínky začali postupně upozorňovat nejen vychovatelé a pedagogové, ale i kněží, lékaři a mnoho dalších, kteří se snažili o prosazení tzv. dětských zákonů, které by například zakazovaly dětskou práci. Toto se i částečně povedlo, když byla na konci 19. století zakázána dětská práce do patnácti let věku. Díky tomu se také mnoho lidí začalo zabývat dětstvím jakožto jednou z nejdůležitějších složek, která utváří celkovou osobnost člověka a začali zkoumat vývojová období, potřeby a mnoho dalších složek dětství jako takového (Šmelová, 2004).

U reformního hnutí natož u reformní pedagogiky, bychom jistě nemohli zapomenout na pedagožku **Ellen Keyovou** (1849-1926). Tato švédská pedagožka a zastánkyně pedocentrismu (dítě je ve středu všeho dění) v podstatě otevřela novou bránu vzdělávání, z které vycházíme dodnes. Její nejvýznamnější dílo je „*Století dítěte*“, ve kterém bojuje za práva a svobodu dětí. Staví se k výchově jako k přirozenému jevu, kdy mu máme pouze organizovat jeho aktivitu, ale nijak ho netrestat, když neplní naše příkazy. I díky této ženě můžeme o 20. století mluvit jako o „*Století dítěte*“. Jako dalšího zástupce tohoto hnutí jistě nesmíme opomenout i pedagoga Ovidea Decrolyho, který chtěl zbořit dosud zaběhnutý systém vyučování a přiklání se k takzvanému „životnému vyučování“. Požaduje, aby se didaktický materiál neužíval a nahradily ho předměty z každodenního života (Pavlovská a kol., 2012).

Abychom nevynechali ani situaci na začátku 20. století v České republice, je nutné uvést několik nejznámějších představitelů, kteří se o rozmach českých alternativních škol zasloužili. Mezi jedno z nejvýznamnějších jmen patří jisto jistě **Václav Příhoda** (1889-1979), který k nám přinesl díky svým pobytům v USA mnoho nového ve vývoji

školství (Průcha, 1996). Zároveň také stál v čele tzv. pražského křídla, které čerpalo právě z amerického školství. Naproti tomuto směru stálo tzv. brněnské křídlo, které vedl neméně známý **Otokar Chlup**, (1875-1965). Tento směr se naopak zaměřoval spíše na domácí tradice. Z těchto směrů získalo pražské křídlo více vlivu, jelikož americké školství se pro nás v té době stalo určitým vzorem (Pavlovská a kol., 2012). V kompetencích těchto dvou mužů ovšem nebylo jenom vedení dvou od sebe protichůdných směrů. Václav Příhoda se v pedagogice zasloužil hlavně co se rozvoje české pedagogiky i vývojové psychologie týká, a to například svým dílem „*Úvod do pedagogické psychologie*“. Otokar Chlup je pro nás zajímavější ohledně předškolní pedagogiky, jelikož se dá říci, že to byl jeho hlavní obor, kde se zasloužil o různé výzkumy a pedopsychologické a pedologické studie (Šmelová, 2004).

Díky lidské snaze a touze věci zdokonalovat a vylepšovat začaly vznikat po tomto téměř reformním otevření 20. století takzvané alternativní (reformní) školy. Mezi tyto nejznámější alternativní školy jistě neodmyslitelně patří: Waldorfská škola, Montessori pedagogika, Freinetovská škola, Jenská škola a Daltonský plán (Průcha, 2001). Postupným vývojem samozřejmě začaly vznikat další a další alternativní směry, které se rozšiřují i dnes. V knize „*Dějiny předškolní pedagogiky*“ (Pavlovská, 2012) je uváděn přehled alternativní mateřských škol v České republice, který jsem pro naše účely aktualizovala:

- Waldorfská MŠ – v České republice bylo k 10. 12. 2015 15 waldorfských mateřských škol a dalších 5 tříd v běžných mateřských školách (dle oficiálních stránek <http://www.iwaldorf.cz/>)
- Montessori MŠ – v České republice bylo k 10. 12. 2015 17 Montessori mateřských škol (dle oficiálních stránek <http://www.montessoricr.cz/>)
- Daltonské MŠ – v České republice bylo k 10. 12. 2015 9 Daltonských mateřských škol (dle oficiálních stránek <http://www.czechdalton.cz/>)
- Začít spolu – v České republice bylo k 10. 12. 2015 118 mateřských škol věnujících se programu Začít spolu (dle oficiálních stránek <http://zacitspolu.eu/>)
- Výchova ke zdraví dříve Zdravá škola, kterou spravuje Národní síť zdravých měst ČR – v České republice bylo k 10. 12. 2015 přihlášeno 2642 měst a obcí (dle oficiálních stránek www.zdravamesta.cz, <http://www.skutecnezdravaskola.cz/>)

- Lesní MŠ – v České republice bylo k 10. 12. 2015 115 členských organizací
(dle oficiálních stránek <http://lesnims.cz/>)

Toto je pouze výčet těch nejznámějších alternativních typů mateřských škol. Dále jsou uvedeny jejich hlavní cíle a metody vzdělávání.

Waldorfská pedagogika

Vznikla na základě antroposofie (zabývá se fyzickou, duchovní i duševní realitou a zároveň se hlásí ke křesťanství), jejímž hlavním představitelem byl německý vědec Rudolf Steiner (1861-1925). Antroposofie se z největší části opírala o Goetheho názory. Člověk se dle antroposofie skládá z těla, duše a ducha.

Nejdůležitější je pro dítě pocit jistoty a napodobování, jen tak se může dítě aktivně učit. Důležité je také prostředí, které dítě utváří, dále také velmi uznává důležitost smyslového vnímání především v předškolním věku (Bečvářová, 2003).

Výchova u této pedagogiky klade velký důraz a nároky na vychovávajícího a jeho přípravu, aby vytvořil takové prostředí, ve kterém se bude dítě učit hlavně napodobou. Dalo by se říci, že o to samé se snažíme i v dnešní běžné mateřské škole.

Vedle tradičních vzdělávacích struktur jako je vzdělávací waldorfský program, který musí samozřejmě odpovídat a být v souladu s požadavky ministerstva školství, věnuje se waldorfská škola i méně známým činnostem jako jsou: pletení, knihařství, zahradničení, šperkařství, plstění a různé další netradiční metody, které se týkají všech činností (http://www.iwaldorf.cz/wald_ped.php?menu=ped-owa).

Jako podmínka pro působení ve waldorfské škole je potřeba absolvovat několik seminářů, které trvají cca tři roky a obsahují celkem 14 víkendových seminářů, tři tzv. Letní akademie, dvě stáže ve waldorfské škole, individuální studium antroposofie a nakonec vypracování seminární práce na pedagogické téma (<http://www.awms.cz/>).

Montessori pedagogika

O existenci této školy se zasloužila italská lékařka a pedagožka Maria Montessoriová (1897-1952), která bojovala nejen za práva dětí, ale také žen, v ne zrovna přátelské době. Její heslo, které až doposud doprovází Montessori pedagogiku je: *„Pomoz mi, abych to mohl udělat sám!“*

Základem této pedagogiky je učení se v tzv. senzitivních fázích, kdy dítě těmito fázemi postupně prochází a je tedy v určitém období vývoje citlivé k dané oblasti, ať je to oblast pohybová, rozumová, rozvoj řeči atd. Úkolem pedagoga je dítěti připravovat podněty, které dané období vývoje budou citlivě rozvíjet.

S touto připraveností zároveň souvisí další bod, při němž dítě dle jeho individuálních potřeb připravujeme prostředí. Zde hrají důležitou roli speciální pomůcky, díky nimž dítě poznává svět, aby si mohlo osvojit činnosti praktického života a také se všestranně rozvíjelo. Také zastává názor, že dítě je schopno dlouhého soustředění na určitou činnost a tím se i úplně jinak vzdělávat (Průcha, 2001).

Třída s touto alternací se řídí několika pravidly, jako jsou věkově smíšené třídy; určená pevná pravidla, na jejichž vzniku se děti podílejí; nepodporování dětí v soutěžení; práce s odměnou a pochvalou, kdy děti nejsou vůbec odměňovány ani trestány. Děti mají zároveň ve třídě speciální vybavení, kdy má každá pomůcka své zabudované zařízení kontroly, aby mohlo dítě bez pomoci dospělých přijít na případnou chybu.

Pro to, abychom se mohli stát Montessori pedagogem, musíme absolvovat kurz, který trvá rok a půl a zahrnuje v sobě celkem 350 hodin práce. Z tohoto kurzu si účastníci odnáší nejen poznatky z teorie a praxe, ale také mnoho materiálů užitečných pro budoucnost vyškoleného pedagoga (<http://www.montessoricr.cz/>).

Daltonský plán

O vznik tohoto směru se také zasloužila žena, která byla americká učitelka a jmenovala se Helen Parkhurstová (1887-1973). Jako pedagožka působila několik let na základní

škole a poté začala spolupracovat s Marií Montessoriovou, jejíž práce a odkaz Helen samozřejmě určitým způsobem ovlivnily v jejím dalším postoji ke vzdělávání (Průcha, 1996).

Tato alternativa se řídí třemi základními principy rozvoje dětí, jako je zodpovědná svoboda, spolupráce i samostatnost, která dětem od dospělých dává pocit určité důvěry a bezpečí v jejich samostatném objevování světa. Každý den si děti v této mateřské škole opakují pravidla, společně si povídají v kruhu a ráno si z nabídky zvolí činnost pro celý jejich den. Pokud daný úkol splní, vyznačí si to na jejich kontrolní tabuli a hotový výrobek si zařadí do svého portfolia, aby se s rodiči mohli k činností vrátit a společně ji zhodnotit (<http://www.czechdalton.cz/>).

Začít spolu

Tzv. program Step by step, který se začal v praxi užívat kolem 80. - 90. let 20. století, kdy společnost pokročila a získala jak nové poznatky na poli téměř všech oborů, tak i potřebu mezinárodní spolupráce v oborech výchovy a vzdělávání. Tato alternativa vděčí za svůj vznik společnosti Children's Resources International v New Yorku a nadaci Open Society Fund.

Program Začít spolu klade velký důraz na individualitu, partnerství rodiny, podnětné prostředí, učení se hrou i na kooperativní učení (Pavlovská a kol., 2012).

Každý den si děti v těchto MŠ plní spolu s rodiči ranní úkol. Děti si hrají v tzv. Centrech aktivit, která se nazývají: ateliér, knihy a písmena, domácnost, pokusy a objevy, voda a písek, dílna, kostky, drobné manipulační hry, divadlo a hudba. Již při pohledu na všechna tato centra je jasné, že je velmi náročné tuto mateřskou školu projekčně navrhnout i prostorově uspořádat (<http://zacitspolu.eu/>).

Zdravá škola

Tento směr se od jiných alternativ velice liší, dal by se také spíše nazvat nejužívanějším projektem v České republice, do něhož je zapojeno nejvíce škol. Jak už název napovídá, jde v tomto směru spíše o zdravé stravování, tedy celkově o trochu jiný životní styl, než na který jsme byli zvyklí v dobách našeho dětství.

Pomocí tohoto programu se děti seznamují nejen s různorodými potravinami, ale také i s prostředím, ve kterém žijí, ať už je to prostředí kuchyně nebo prostředí farem, kde se mohou setkávat se starými, poctivými postupy chování, pěstování i výroby nejen jídla (<http://www.skutecnezdravaskola.cz/>).

3 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V 2. POLOVINĚ 20. STOLETÍ V ČESKÉ REPUBLICĚ

Do této doby vycházely vzdělávací programy, které se rozvíjely a teprve objevovaly pojmy jako výchovné složky, všestranný rozvoj dítěte, individuální přístup a jejichž vývoj závisel na experimentech a ozvu při samotné výchově předškolních dětí. Všemi osnovami i programy pro předškolní vzdělávání se prolínal všudypřítomný socializmus (Pavlovská a kol., 2012).

V 70. letech vznikl Program výchovné práce, který byl v 80. letech rozšířen jakožto Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy, jež byl několikrát doplňován odbornými příručkami a metodikami (Pavlovská a kol., 2012). Tento byl rozdělen na několik částí, kdy se část věnovala jeslím a další mateřské škole. Byl také rozdělen dle věku dětí i výchovných složek. Základní prostředek tehdejších mateřských škol byla hra (výchovný prostředek), učení (řízené), práce (mravní rozvoj), zábava a slavnost (sociální působení).

Pokud bychom srovnali tehdejší režim dne v mateřské škole s nynějším, mohli bychom prohlásit, že spíše než dnešní mateřskou školu připomínal vyučování na základní škole. Byl velice striktně řízený, zbývalo málo času na volnou hru dětí i k respektování individuálních potřeb měl poměrně daleko, což mohl mít za vinu i vysoký počet dětí ve třídě, který běžně přesahoval třicet dětí (Šmelová, 2004).

Tento program pro mateřské školy a jesle ztratil svou závaznou platnost koncem roku 1989, kdy zanikl spolu s rozpadem tehdejšího komunismu (Pavlovská a kol., 2012).

4 SITUACE PO ROCE 1989

Velké změny, které se odehrály ve společnosti, se promítly i do školství, které se změnilo jak v běžné praxi, tak i v legislativních dokumentech. Programy a osnovy byly plně v rukou ředitelství daného zařízení, které za jeho plnění i zpracování plně zodpovídalo. Do mateřských škol opět pronikla demokracie i humanismus. Dále se také mohou školská zařízení přidat a hlásit k různým alternativám.

Z mateřských škol vymizela určitá uniformita, kterou nahradila volnost a individualita ke každému dítěti jako k osobnosti. Zároveň však nemůžeme prohlásit, že mateřské školy vypadaly jako dnes. Například pedagogové ve školkách i jiných zařízeních, v podstatě nevěděli, co si s touto volností a možností rozhodovat za sebe a „své“ děti počít. Takže se takřka všichni z jedné poloviny stále drželi starého programu a z té druhé se věnovali realizaci svých vlastních iniciativ a fantazií, které chtěli v mateřských školách praktikovat, ale doposud nemohli (Svobodová, 2010).

Jednou z nových možností ve školství u nás byly začínající alternativní školy, které se postupně uplatňovaly a rozšiřovaly po celé České republice. A zároveň nově vznikající legislativní změny v Českém školství.

5 LEGISLATIVA PO ROCE 1989

Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání je dnes již nedílnou součástí školského systému. Poprvé byl vydán v roce 2001 jako materiál, který byl mateřským školám pouze doporučen k tvorbě Školního vzdělávacího programu. Od roku 2004 byl předložen všem zařízením a od 1. 9. 2007 se stal dle platného Školského zákona závazný (Bečvářová, 2010).

Jak již z předešlého odstavce vyplývá, Rámcově vzdělávací program předškolního vzdělávání není zdaleka nejdůležitějším dokumentem, který vznikl po roce 1989. Jedním z dalších a neméně důležitých dokumentů byl a stále i je Národní program rozvoje vzdělávání v České republice neboli tzv. Bílá kniha, která vznikla 7. 4. 1999. Bílá kniha formuluje obecné cíle vzdělávacího systému a charakteru školství v České republice. Je to otevřený dokument, do kterého může nahlédnout úplně každý (Svobodová a kol., 2010).

Tento dokument je neustále přezkoumáván a doplňován vzhledem k současným podmínkám, proměnám a požadavkům společnosti na vzdělávání. Věnuje se východiskům a předpokladům vzdělávací soustavy, také vzdělávání od předškolního až po vzdělávání dospělých. Na vzniku tohoto dokumentu se podílelo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Česká pedagogická společnost a další velké společnosti a hlavně ti nejvyšší, současní pedagogičtí představitelé (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2001).

6 SOUČASNÁ LEGISLATIVA

Zde uvádím jako hlavní směrnici Školský zákon 561/2004 Sb., který je takřka každoročně doplňován o novely. Naposledy byly v tomto zákoně vyhlášeny změny pod č. 82/2015 Sb. (<http://www.msmt.cz/>). Níže uvádím výčet několika bodů, kterých se musím držet při úvahách o ideální mateřské škole, abychom alespoň část nápadů a názorů dětí mohli uvést do běžné pedagogické praxe.

Jako první bod uvádím paragraf, který se týká bezpečnosti, jelikož jako taková je samozřejmě na prvním místě.

„§ 29 - Bezpečnost a ochrana zdraví ve školách a školských zařízeních“

„(1) Školy a školská zařízení jsou při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb povinny přihlížet k základním fyziologickým potřebám dětí, žáků a studentů a vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů.

(2) Školy a školská zařízení zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb a poskytují žákům a studentům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví. Ministerstvo stanoví vyhláškou opatření k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání ve školách a školských zařízeních a při činnostech s ním souvisejících.

(3) Školy a školská zařízení jsou povinny vést evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, k nimž došlo při činnostech uvedených v odstavci 2, vyhotovit a zaslat záznam o úrazu stanoveným orgánům a institucím. Ministerstvo stanoví vyhláškou způsob evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, jimž se záznam o úrazu zasílá.“

„§ 30 - Školní řád, vnitřní řád a stipendijní řád“

„(1) Ředitel školy vydá školní řád; ředitel školského zařízení vnitřní řád. Školní řád a vnitřní řád upravuje

a) podrobnosti k výkonu práv a povinností dětí, žáků, studentů a jejich zákonných zástupců ve škole nebo školském zařízení a podrobnosti o pravidlech vzájemných vztahů s pedagogickými pracovníky,

b) provoz a vnitřní režim školy nebo školského zařízení,

c) podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků nebo studentů a jejich ochrany před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí,

d) podmínky zacházení s majetkem školy nebo školského zařízení ze strany dětí, žáků a studentů.

(2) Školní řád obsahuje také pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků a studentů.

(3) Školní řád nebo vnitřní řád zveřejní ředitel na přístupném místě ve škole nebo školském zařízení, prokazatelným způsobem s ním seznámí zaměstnance, žáky a studenty školy nebo školského zařízení a informuje o jeho vydání a obsahu zákonné zástupce nezletilých dětí a žáků.

(4) Ředitel střední nebo vyšší odborné školy může se souhlasem zřizovatele vydat stipendijní řád, podle něhož lze žákům a studentům poskytovat prospěchové stipendium.“

Dále bych také ráda uvedla další zákon, který si myslím, že je právě pro náš stát velice významný, a to vzhledem k historii našeho státu, která povětšinou nebyla moc růžová, co se našeho školství týče.

„§ 32 - Zákaz činnosti a propagace politických stran a hnutí, zákaz reklamy“

„(1) Ve školách a školských zařízeních není povolena činnost politických stran a politických hnutí ani jejich propagace.

(2) Ve školách a školských zařízeních není povolena reklama, která je v rozporu s cíli a obsahem vzdělávání, a reklama a prodej výrobků ohrožujících zdraví, psychický nebo morální vývoj dětí, žáků a studentů nebo přímo ohrožujících či poškozujících životní prostředí.“

Dále musím jistě uvést také pro nás nejzákladnější ze všech paragrafů, který ve školském zákoně je.

„§ 34 - Organizace předškolního vzdělávání“

„(1) Předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku zpravidla od tří do šesti let.

(2) Ředitel mateřské školy stanoví v dohodě se zřizovatelem místo, termín a dobu pro podání žádostí o přijetí dětí k předškolnímu vzdělávání od následujícího školního roku a zveřejní je způsobem v místě obvyklým.

(3) Ředitel mateřské školy rozhoduje o přijetí dítěte do mateřské školy, popřípadě o stanovení zkušebního pobytu dítěte, jehož délka nesmí přesáhnout 3 měsíce.

(4) K předškolnímu vzdělávání se přednostně přijímají děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky. Pokud nelze dítě v posledním roce před zahájením povinné školní docházky přijmout z kapacitních důvodů, zajistí obec, v níž má dítě místo trvalého pobytu, zařazení dítěte do jiné mateřské školy.

(5) Při přijímání dětí k předškolnímu vzdělávání je třeba dodržet podmínky stanovené zvláštním právním předpisem²²).

(6) O přijetí dítěte se zdravotním postižením rozhodne ředitel mateřské školy na základě písemného vyjádření školského poradenského zařízení, popřípadě také registrujícího lékaře.

(7) Dítě může být přijato k předškolnímu vzdělávání i v průběhu školního roku.

(8) Zřizovatel může určit mateřskou školu nebo její odloučené pracoviště ke vzdělávání dětí zaměstnanců zřizovatele nebo jiného zaměstnavatele. Na tuto mateřskou školu nebo odloučené pracoviště se nevztahují odstavce 2 až 4 a § 35 odst. 1. O přijetí do této mateřské školy nebo odloučeného pracoviště rozhoduje ředitel na základě kritérií stanovených zřizovatelem, je-li jím stát, kraj, obec nebo svazek obcí, a v ostatních případech rozhoduje na základě kritérií stanovených vnitřním předpisem právnické osoby vykonávající činnost školy. Kritéria pro přijímání do mateřské školy se zveřejňují předem, a to způsobem umožňujícím dálkový přístup.

(9) Vzdělává-li se dítě v mateřské škole pravidelně kratší dobu, než odpovídá provozu, v němž je vzděláváno, může se ve zbývající době vzdělávat další dítě, aniž by se započítávalo do počtu dětí v mateřské škole pro účely posouzení souladu s nejvyšším povoleným počtem dětí zapsaným v rejstříku škol a školských zařízení podle § 144 odst. 1 písm. e).

(10) V měsících červenci a srpnu lze přijmout do mateřské školy děti z jiné mateřské školy, a to nejvýše na dobu, po kterou jiná mateřská škola přerušila provoz. Na přijímání dětí podle věty první se nevztahuje nejvyšší povolený počet dětí zapsaný v rejstříku škol a školských zařízení podle § 144 odst. 1 písm. e), ředitel mateřské školy však je povinen zajistit, aby počet dětí, které se účastní vzdělávání v témž okamžiku, nepřekročil nejvyšší povolený počet dětí“ (<http://www.msmt.cz/file/19743/>).

Zároveň nesmíme opomenout ani stravování, které neodmyslitelně patří ke školním zařízením.

„Vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování, ve znění pozdějších předpisů,

§ 4 Rozsah služeb školního stravování“

„Podle vyhlášky o předškolním vzdělávání stanoví ředitelka mateřské školy po dohodě se zákonným zástupcem dítěte podrobnosti o způsobu stravování dítěte a zejména rozsah stravování, který je nezbytné sjednat tak, aby se dítě, které je přítomno v mateřské škole v době podávání jídla, vždy stravovalo. V praxi to znamená, že dítě, které se vzdělává v mateřské škole pouze dopoledne, má právo odebrat dopolední doplňkové jídlo – přesnídávku i hlavní jídlo – oběd, je-li v době podávání oběda přítomno; při celodenním pobytu přesnídávku, oběd a v odpoledních hodinách i další doplňkové jídlo – svačinu; při pouze odpoledním pobytu oběd a svačinu. Obědem se rozumí polévka nebo předkrm, hlavní chod, nápoj a případně doplněk – salát, dezert, ovoce.“

Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání

„Pro účely předškolního vzdělávání jako součásti systému vzdělávání v České republice vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy rámcový vzdělávací program, stejně jako je vydává pro jiné druhy škol a jednotlivé obory vzdělávání. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání vymezuje v každé z pěti vzdělávacích oblastí (Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho psychika, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost, Dítě a svět) dílčí vzdělávací cíle, vzdělávací nabídku činností, jejichž prostřednictvím lze dosahovat vytyčených vzdělávacích cílů, rizika – přehled okolností, které by mohly ohrozit vzdělávací záměry, a očekávané výstupy poukazující na to, co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže.

Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání je vymezen nejen povinný obsah a rozsah předškolního vzdělávání, ale i jeho podmínky, které se týkají

prostoru, vybavenosti, organizace a řízení mateřské školy, ale také životosprávy dětí a vyhovujících psychosociálních podmínek předpokladů žádoucí spoluúčasti rodičů na předškolním vzdělávání. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání je závazný pro každou mateřskou školu, která si v závislosti na jeho obsahu vytváří vlastní školní vzdělávací program“ (<http://www.msmt.cz/file/19743/>).

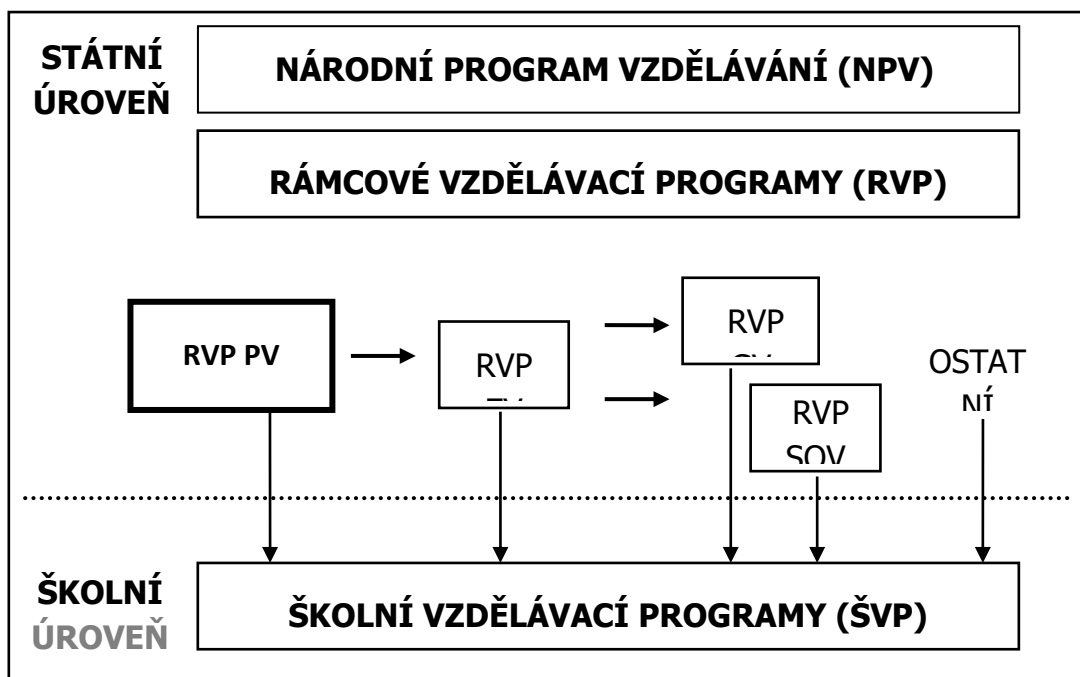
Školní vzdělávací program mateřských škol

„Školní vzdělávací program v každé mateřské škole vydává ředitelka, která je také povinna jej zveřejnit na přístupném místě ve škole tak, aby do něho mohl každý nahlížet.

Zákonní zástupci nebo další osoby tak mají v každé mateřské škole možnost se prostřednictvím jejího školního vzdělávacího programu dovědět např. kdo je jejím zřizovatelem, jaký je charakter budovy, příp. celého areálu mateřské školy, kolik má tříd a jak jsou organizovány, kritéria přijímání dětí, jak je uspořádán vnitřní život mateřské školy, je jí Česká školní inspekce Z dotazů zaslaných České školní inspekci a odpovídá na ně řízení a personální zajištění. Významná část školního vzdělávacího programu je věnována vzdělávacím cílům a záměrům mateřské školy, které si škola vytyčuje, včetně informací o tom, jaké přístupy, formy a metody práce v zájmu jejich dosažení uplatňuje, a zejména konkrétní vzdělávací nabídky a jejímu uspořádání včetně dílčích aktivit, které pak mohou být rozpracovány a realizovány pedagogickými pracovníky školy v rámci jednotlivých tříd nebo společně pro některé třídy apod.

Mateřská škola však může nabízet dětem i jejich zákonným zástupcům také další aktivity a služby, které jsou zpravidla prováděny za úplaty. Může se jednat např. o různé zájmové činnosti, kroužky pro děti, zajištění péče o děti ve dnech pracovního klidu apod. Všechny obdobné činnosti jsou mateřskou školou realizovány nad rámec školského zákona a školního vzdělávacího programu, a bezpodmínečně je nelze provozovat na úkor rozsahu a kvality vzdělávání vytyčeného školním vzdělávacím programem“ ([http://www.csicr.cz/getattachment/cz/Rodice/Na-co-se-casto-ptate/Z-dotazu-zaslanych-Ceske-skolni-inspekci-a-odpoved/z-dotazu-a-odpovedi-\(1\).pdf](http://www.csicr.cz/getattachment/cz/Rodice/Na-co-se-casto-ptate/Z-dotazu-zaslanych-Ceske-skolni-inspekci-a-odpoved/z-dotazu-a-odpovedi-(1).pdf)).

Tab. 1: Přehled kurikulárních dokumentů v ČR

Zdroj: RVP PV, 2004

Všechny tyto dokumenty jsou samozřejmě k dispozici na webových stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, ale také bývá většina z nich k nahlédnutí ve školských zařízeních (RVP PV, 2004).

PRAKTICKÁ ČÁST

7 METODIKA

Cíl práce

Cílem práce je obraz ideální mateřské školy, který bude sestaven z představ dětí tak, aby alespoň částečně vyhovoval všem dětem, které se výzkumu účastnily.

Výzkumný problém

Jakou mají děti představu o ideální MŠ?

Výzkumné otázky

Jak si ideální MŠ představují děti mateřských škol?

Jaký je rozdíl mezi představami dětí a možnou realitou?

Použité metody

V rámci výzkumného šetření byla využita metoda rozhovoru (individuální i skupinový), jednalo se tedy o kvalitativní výzkum. Komunikačními partnery byly děti z různých mateřských škol. Zároveň byly pořízeny kresby dětí zachycující ideální mateřskou školu.

Rozhovory byly prováděny v Mateřské škole Sluníčko v Pardubicích, celkem ve čtyřech třídách. Tato mateřská škola je zapojena do celorepublikového programu Zdravá školka. V každé třídě jsou dvě paní učitelky. Třídy jsou heterogenní, jedna z tříd má prvky waldorfské pedagogiky. Děti jsou zde ve třídách po 28 dětech.

Skupinové rozhovory byly prováděny se všemi dětmi najednou. Ve dvou ze čtyř tříd mi bylo povoleno si na kameru nahrávat zvukový záznam. Ve zbylých dvou třídách mi tato metoda umožněna nebyla, a to na výslovné přání rodičů. Záznam byl poté prováděn zápisky.

8 VÝSLEDKY

8.1 VÝSLEDKY NA ZÁKLADĚ SKUPINOVÉHO ROZHOVORU

Tuto metodu jsem užívala stejně jako při běžné praxi. Nejprve jsem se dětem v komunikativním kruhu představila a požádala je o pomoc. Poté jsme si vysvětlili, co znamená slovo „ideální“ (což většina dětí neznala). Slovo ideální jsme si vysvětlovali jako něco, co nemá ani jednu chybu.

Následně jsem děti proměnila v pány ředitele a paní ředitelky a řekla jim, ať si zavřou oči a představí si tu svou nejideálnější a nejúžasnější ideální mateřskou školu. Když děti oči otevřely, děti pojmenovávaly věci, které by v ideální mateřské škole určitě neměly chybět.

Mezi tyto požadavky patřily:

Počítače, tablety, tabule jako ve škole, bazén, zahrada, aby k sobě byli všichni hodní, paní učitelky, skluzavku na zahradě, aby měli všichni mobily a mohli si pořád volat, aby bylo ticho u spinkání, hodně hraček, Lega, aby se nemuselo spát, aby tam byly auta na dálkové ovládání, aby tam byly hračky, které nikde jinde nejsou, aby byli koně na zahradě.

Umývárna, lehárna, aby tam děti nekřičely, třída, šatna, skříňka, hrací domeček, hračky – plyšáci, autíčka, stavebnice, stolečky, aby tam měli jídelnu jako ve škole, klavír, aby tam děti neříkaly sprostý slova, kytara, lavička v šatně, aby tam měly kroužky (keramika, flétna...), židličky u stolečků, aby tam měli nějakou dobrou hru, zahradu, rádio, koberec, aby se děti nebouchaly, velkou kuchyňku, poličky a skříňky na hračky, aby děti nebyly hubatý na paní učitelky, velký kočárky, vázy s květinami na stolech, knížky, aby děti neházely s hračkami, umyvadla a záchody, pastelky.

Dalo by se říci, že děti nezapomínaly jak na věci běžné potřeby jako umývárna, stolky, židle, tak na věci, které jsou jejich srdci nejbližší, tedy různé typy hraček a věci ke hraní. Děti se také nezaměřovaly pouze na prostory vnitřní, ale také na exteriéry, kterým nechyběly nejrůznější prolézačky, pískoviště, houpačky, skluzavky a dokonce i bazény,

trampolíny, nejrůznější fauna a flóra jako stromy, květiny, záhonky s ovocem a zeleninou či zvířata, která by žila na pozemku mateřské školy.

8.2 VÝSLEDKY NA ZÁKLADĚ KRESBY

V další části naší společné práce byl přesun ke stolům, kde měly děti připravené čtvrtky s pastelkami. Kdo potřeboval nebo chtěl, mohl si opět zavřít oči, aby znovu mohl spatřit svou vlastní ideální mateřskou školu, pro co nejpřesnější představu.

Jelikož většina dětí nikdy nedělá věci jen tak, pro nic za nic, i my jsme nekreslili jen tak. Děti byly motivovány tím, že je nákres pro pana architekta (opět vysvětlení pojmu), aby třeba jednou mohl ty školky postavit a proto bylo také důležité, aby byl nákres ať už proporčně či barevně co nejpřesnější.

Při kresbě dětí jsem mezi dětmi procházela a vytypovávala jsem si děti, se kterými bych posléze chtěla udělat individuální rozhovory. Tyto své typy jsem poté prokonzultovala s paní učitelkou, která mi dále doporučovala některé děti, které by pro individuální rozhovor mohly být vhodnými kandidáty.

Obr. 1: Jana (6let) - představa „Ideální mateřské školy“

8.3 VÝSLEDKY NA ZÁKLADĚ INDIVIDUÁLNÍCH ROZHovorŮ

Individuální rozhovory probíhaly odděleně mimo zbytek dětí – buď v tělocvičně či lehárně, abych eliminovala co nejvíce rušivých elementů, ale zároveň děti nevytrhla z jejich přirozeného prostředí mateřské školy, ve které se cítí bezpečně.

Rozhovory byly polostrukturované, protože málokteré děti začaly hned mluvit samy či bylo pro výzkum potřeba ještě několik doplňujících otázek.

Pro lepší úvod dětí do situace jsem se proměnila do role novinářky, která dělá rozhovor s panem či paní ředitelkou o jejich ideální mateřské škole. Myslím si, že i toto dětem velmi pomohlo nabrat odvalu i povolit stres, který měly v této situaci s takřka cizí osobou, tedy se mnou.

Pro děti jsem měla připravených několik základních otázek, které jsem využila jako klíčové k sestavení ideální mateřské školy. Pro lepší přehlednost jsem každou z nich vložila do grafu, aby se nám lépe orientovalo v jejich odpovědích.

Celkem jsem realizovala 32 individuálních rozhovorů, z toho s 22 dívkami a 10 chlapci ve věkovém rozmezí 4,0 – 6,9 let.

Tab. 2: Věk a počet dětí.

Věk	Děvčata	Chlapci
4 – 5 let	4	0
5 – 6 let	13	7
6 – 6,9 let	5	3

V rámci výsledků jsou uvedeny pod otázkou a odpověďmi tabulky, a to vzhledem k přehlednému zpracování výsledků na základě rozhovorů – vzhledem k následnému shrnutí základních znaků ideální mateřské školy podle dětí mateřské školy.

„Kolik má tvoje ideální školka tříd“?

Odpovědi na tuto otázku se nejspíše hodně odvíjely od toho, jak vypadá školka dětí, ve které jsem výzkum prováděla, jelikož se vyskytovalo poměrně dost odpovědí s číslem čtyři nebo odpovědi: „jako tady“.

Mezi další odpovědi dětí, ale také patřily:

- „Míň tříd než máme tady (4)...tři.“
- „Uklížečský sbor, 2 třídy, ředitelna.“
- „3 patra“ -> „1 třída – 1. patro, sklad hraček – 2. patro, kabinet, ředitelna – 3. patro.“
- „Školka jenom venku bez tříd, vůbec nejsou vevnitř.“
- „5 tříd.“
- „20.“
- „Nevím ještě. Asi 2.“
- „4 třídy a jedna ředitelna.“

Dále se také našla jedna odpověď, která mě téměř až uvedla do rozpaků, jelikož jedna holčička nejen, že měla promyšleno, kolik bude mít ve své školce tříd, ale také přesně věděla, jak se její třídy budou jmenovat:

„5 – žirafková, zebrová, ptáčková, medvídkovou a berušky jako tady, byla by to školka zvířátek.“

Tab. 3: Počet tříd

Počet tříd	0	1	2	3	4	5
	1	3	4	3	13	4

Ideální MŠ
4 třídy

„Kolik dětí by chodilo do jedné třídy ve tvé školce? Méně, více nebo stejně jako je to ve vaší třídě?“

Jak už jsem uvedla ve stručném popisu mateřské školy, ve které bylo realizováno výzkumné šetření, počet dětí v každé třídě byl 26 – 28.

Tuto otázku jsem pochopitelně musela více rozvést, aby ji pochopily všechny děti, hlavně tedy děti mladší šesti let, které se účastnily rozhovorů i děti, jejichž předmatematické dovednosti byly na takové úrovni, kdy si nedokázaly představit pod číslu konkrétní pojem.

Některé děti tedy odpovídaly méně nebo více, kdy porovnávaly počet dětí v jejich třídě a některé naopak byly schopné říci přesný počet dětí, jaký by si představovaly.

- „Míň dětí ve třídě.“

- „15 dětí.“

- „Víc dětí než tady.“

- „8 dětí v každé třídě.“

- „10 dětí v každé třídě.“

- „18 dětí do každé třídy.“

- „13.“

Pár dětí žertovalo:

- „80, ne 16...“

- „4dětí.“ – tato odpověď byla obhájena představou venkovní třídy, kde by byli zároveň s dětmi a jednou paní učitelkou i dva koníci. Tím pádem by každého koně měly na starost dvě děti.

Některé děti měly dokonce i přesnou představu o poměru dívek a chlapců v každé třídě:

- „10 holek a 10 kluků.“

Tab. 4: Počet dětí v Ideální mateřské škole

Počet dětí v jedné třídě <i>Oproti současnému stavu (28 dětí)</i>	Více	Méně	Stejný počet
	14	15	3

Ideální MŠ
cca 26 dětí

„Chodily by do jedné třídy stejně staré děti nebo věkově odlišné? Třeba, že by byla jedna třída velkých dětí, druhá středně starých a další malých dětí nebo by to bylo, jako to máte tady, všichni pohromadě?“

Tato otázka byla pro mě jednou z nejvíce vyzývavých. Jelikož je stále přezkoumávanou a diskutovanou nejen v řadách odborníků i široké veřejnosti.

Opět zde uvádím důležitou poznámku, kdy všechny děti, se kterými byly rozhovory uskutečněny, pocházejí z heterogenních tříd. V těchto třídách se nacházejí děti od zhruba 3 let po děti předškolní i s odkladem, tedy až 7 leté.

- „Děti věkově namíchané.“

- „Dohromady.“

- „Ne, rozdělený na malý a velký.“

- „Stejně starý.“

- „Ne, rozdělený.“

- „Zvlášť.“

- „Jako tady, dohromady.“

Pokud šlo o rozdělení do homogenních tříd, měly některé děti odpovědi připraveny tak, aby zároveň odpovídalo počtu tříd v jejich fiktivní školce:

- „Rozdělené malé, velké a prostřední děti, velké mají 2 třídy.“

V některých radikálnějších případech šlo až o naprosté vyčlenění menších dětí od předškolních:

Tab. 5: Heterogenní vs. homogenní třídy

Věkové rozdělení dětí	Heterogenní	Homogenní
	18	14

- „Všude by byly jen velké děti, malé by tam nechodily.“
Heterogenní

„Kolik paní učitelek by chodilo do jedné třídy ve tvé školce?“

Na tuto otázku některé děti odpovídaly nejen číslem, ale také přímo konkrétními jmény svých paní učitelek.

Další děti se také zabývaly faktorem, který podle nich ovlivní počet učitelek na třídu, počtem dětí. Bylo pro ně jasné a logické, že pokud do třídy chodí dětí méně či jak říkaly malinko, stačí jedna paní učitelka. Naopak ty které řekly větší počet dětí, chtěly většinou více paní učitelek na třídu.

- „Jedna paní učitelka.“
- „Vždycky dvě paní učitelky.“
- „Jedna paní učitelka.“
- „Dvě paní učitelky na třídu.“
- „Čtyři.“
- „Dvě v každý třídě.“
- „Tři.“

Některé neopomenuly i další lidi, kteří musí v jejich školce být:

- „Dvě a dvě učitelky, dohromady čtyři a jeden pan ředitel a jedna paní ředitelka.“

Také řešily i otázku pohlaví pedagogů, která následovala jako další:

- „Pět paních učitelek na jednu třídu i nějakého pana učitele.“

- „Dvě učitelky a ve školce i jednoho pana učitele.“

- „Jedna paní učitelka nebo pan učitel“

Tab. 6: Učitelky na jednu třídu

Počet učitelek na jednu třídu.	1	2	3	4	5	6
	7	15	4	2	3	1

Ideální MŠ
cca 2 učitelky

„Byl by mezi těmito učitelkami i nějaký pan učitel?“

Tato otázka byla zařazena z důvodu malého počtu mužů v profesi učitele mateřských škol.

Do odpovědí dětí se můžou promítat i vztahové zkušenosti s tím, jaký mají děti vztah s muži ve svých rodinách a zkušenostech s nimi prožitými či pouze na zážitcích, díky kterým se svých úžasných paní učitelek nechtějí vzdát.

- „Jenom páni učitelé.“

- „Ne.“

- „Jenom dva.“

- „Jo.“

- „Ne.“

- „Ne, jenom učitelky.“

Tab. 7: Pan učitel ve školce

Pan učitel ve školce	Ano	Ne
	17	15

➔

Ideální MŠ
Ano

Obr. 2: Damián (5, 11let) - podrobně popsaná představa „Ideální mateřské školy“

(Tento obrázek mi chlapec i velmi podrobně popsal, kdy si promyslel snad úplně vše i to, že uvnitř budou všichni pod kamerovým systémem, jenž bude přehráván v ředitelně, kde bude vidět, kde se co děje. Tato mateřská škola má i svou soukromou potrubní poštu, kterou si mohou paní učitelky cokoliv posílat. Také zde jsou po patrech homogenně oddělené děti, velké jsou v horním patře a malé v přízemí.)

„Byla by ve tvé ideální školce nějaká pravidla nebo by tam vůbec žádná nebyla?“

U těchto odpovědí jsem byla poměrně překvapena. Čekala jsem, že děti budou chápat pravidla spíše jako něco, co je omezuje a život bez pravidel jako něco úžasného a svobodného. Naopak. Některé děti byly až zaskočený z této otázky. Odpovědi zněly:

- „Samozřejmě, bez nich to nejde.“
- „Jo.“
- „Byly, nesměly by se hádat, bouchat, říkat sprostý slova.“
- „Byly. Když prohraje, tak se nemá zlobit.“
- „Aby se děti nebouchaly, nekřičely, aby na nás nebyly hubatý.“
- „Aby děti nehubatily a nezlobily a neničily hračky.“
- „Pravidla, abychom mluvili slušně a všichni na sebe byli hodní.“
- „Stejná pravidla jako třeba tady.“
- „Pravidla jako máme tady, aby tam děti byly hodný.“
- „Aby byli všichni hodní.“
- „Pravidlo, že bychom nespaly a pořád si hrály.“
- „Pravidla jako tady.“

Vyskytovaly se i dosti rozporuplné odpovědi:

- „Žádný. Jenom aby se tam děti nebouchaly.“

Našly se také děti, které odpověděly, že by tam žádná pravidla nebyla:

- „Ne.“
- „Všechno by se tam mohlo.“
- „Žádný.“

Na tuto odpověď jsem reagovala s dotazem, co by se tam mohlo navíc než v běžné školce? Na kterou se mi samozřejmě dostalo odpovědí:

- „Nevím, to si ještě musím rozmyslet.“
- „Mohly bychom sedět u velkého stolu.“
- „Mohly bychom u jídla mluvit.“
- „Dělaly bychom jenom věci, které chceme.“

Myslím si, že v případech jako je mluvení u jídla či dělání činností, které děti chtějí dělat, by se dalo zakročit třeba takovou efektivní komunikací (blíže popsáno v knize Respektovat a být respektován, Kopřiva a kol., 2008).

Tab. 8: Pravidla

Pravidla ve třídách	Ano	Ne
	25	7

Ideální MŠ
Ano

„Jaké by se ve tvój školce vařilo jídlo?“

U této otázky jsem si také chtěla prověřit, jak pronikl mezi děti projekt Zdravá školka, kterého je tato mateřská škola součástí.

Co mě překvapilo, bylo, že odpovědi jako pizza, hranolky a párek v rohlíku byly takřka mizivé.

- „Samý dobrý věci. Řízek, špagety, omáčku a různý, pizzu, hamburgery...“

Ale jinak děti opakovaly téměř všechny podobná jídla, která se běžně vaří v téměř každé průměrné české rodině.

- „Vločková kaše, buchtičky se šodó, palačinky, chleby se zeleninou.“

- „Dobrý jídlo – rajská (omáčka i polívka), buchtičky se šodó, palačinky, tagliateli, chleba se sýrem na svačinu, hodně zeleniny a ovoce.“

- „Rajská, těstoviny, guláš, špagety, ale ty nemůžu..., hrachová kaše se sýrem, to můžu.“

- „Špagety, čočková polívka, vařená mrkvička, bramborový salát, buchtičky se šodó i s mákem, ale žádné hamburgery i pizzu je nezdravé a škodí to“

Někdo dokonce i trochu promýšlel roční opakování jídel školkového menu.

- „Špagety, čočková polívka – jen jednou za čas, knedlíky s masem – 1x za rok, rajskou polívku – taky 1x za rok, koláč.“

„Chtěl/a by si ve své ideální školce mít nějaké zvířátko či zvířátka? Pokud ano, tak jaká?“

Jako téměř všechny mateřské školy se i tato zabývá environmentální výchovou, kterou se snaží prolnout do všech výchovných složek.

Odpovědi dětí zněly takto:

- „Králík, veverka, ptáčka.“

- „Živé králíčky v každé třídě, na zahradě kočičku.“

- „Veverka, králíci a jednoho velkého králíka, o které se starají děti.“

- „1králíček do každé třídy.“

- „Jo, morče a křečka a kočku a pejska.“

- „Želvičku, poníka.“

Až mě překvapilo, kolik dětí by si přálo takového králíčka, na místo například takového koně nebo třeba lva a tygra.

Velmi se také opakovaly odpovědi typu:

- „Ano, ale bylo by jenom venku.“

Některé děti také uváděly, že jim stačí ty zvířátka, která mají na jejich školkové zahradě, jako jsou: veverky, ptáčci, zajíčci nebo kočičky.

Tab. 9: Zvíře v mateřské škole

Zvíře v MŠ	Ano	Ne
	29	3

➔

Ideální MŠ
Ano

Obr. 3: Ema (5,1 let) - představa venkovní mateřské školy

(Tuto mateřskou školu dívka popsala jako venkovní, kde budou pouze čtyři děti a jedna paní učitelka. Děti nebudou mít školku pouze přístřešek se stájí, kde bude jeden kůň a jeden poník, o kterého se děti budou starat a pak se na nich mohou za odměnu i pvozit.)

„Pokud by tam byla zahrada, co by se ti líbilo, aby na ní bylo?“

Tyto odpovědi od sebe moc odlišné nebyly, spíše se shodovaly, jelikož tato školka má asi rok staré prolézačky, které děti milují. Většina dětí tedy chtěla, aby tam byly: „Stejný prolézačky jako máme tady“.

Některé děti povolily uzdu své fantazii o něco dále a dožadovaly se třeba takového bazénu, houpaček, záhonů na ovoce a zeleninu atd.

- „Houpačka, skluzavka, žebřík, stromy s jablkama, ovoce a zeleninu, dům na stromě.“

- „Byla by veliká. Byl by tam plot, hřiště, klouzačky, pískoviště.“

- „Trampolínová dráha.“

- „Byly by čtyři, byly by tam stromy a kytičky, hračky, na stromě jablíčka, voda, pití, třeba ještě klouzačka.“

- „Jo, bylo by tam pískoviště, prolejšačky, stromy, květiny, záhonek s mrkví, okurky. A jablko a maliny.“

- „Bazén, který je hluboký“

- „Velký bazén se sprchou.“

Někomu by zase stačilo opravdu málo.

- „Byla by veliká, byla by tam tráva, kamínky a jenom stromy.“

- „Veliká, byly by tam kytičky, velký stromy a nějaký prolejšačky.“

- „Hodně stromů a kytek, aby pod stromy byly lavičky a mohly jsme se schovat před sluncem.“

Obr. 4: Natálie (5,8 let) - představa „Ideální zahrady“

(U této mateřské školy by byla samozřejmostí houpačka, bazén i krásné počasí, aby mohly být děti, které tam dochází, pořád venku u bazénu.)

Jeden chlapec dokonce i vymyslel svoje vlastní vynálezy.

- „Zajímavé věci by tam byly – lapačka, která hází míčky a vystřeluje míčky, úkol je trefit se do koše. Taky by tam byly moje vynálezy a domeček ve tvaru mašiny, v kterém se dá i chodit.“

Obr. 5: Damián (5,11 let) - nákras vynálezu na zahradu mateřské školy

(Takto na druhou stranu čtvrtky, kterou jsem dětem dala, nakreslil jeden chlapec svůj vlastní vynález, který by byl na zahradě a je popsán výše.)

Jedna ze zahrad byla dokonce tematická:

- „Indiánský stan, který má krb, deky, postel z dávných dob, aby to bylo jako ukázka, jak to bylo v dávných dobách.“

Obr. 6: Jan (5,12 let) - „Ideální mateřská škola“

9 DISKUZE

Tato bakalářská práce se věnovala Ideální mateřské škole očima dítěte, kdy jsem si stanovila za úkol, z rozhovorů s dětmi sestavit ideální mateřskou školu, která by co nejvíce odpovídala požadavkům dětí.

PODOBA IDEÁLNÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY

Z provedeného výzkumu jsem sestavila mateřskou školu tak, aby vyhovovala všem dětem vzhledem k mým rozhovorům s nimi, kdy počty dětí by byly zachovány a opravdu by se zde dodržovala hranice max. 25 dětí na každou třídu bez výjimky.

Velkou předností této MŠ by byla také možnost výběru, kdy by si děti vždy na začátku školního roku s rodiči napsaly, kterou třídu by preferovaly a chtěly by v ní být.

Tyto požadavky by se poté vyhodnocovaly nejen s ohledem na přání dětí, ale také s přihlédnutím k věku i individuálním specifikům daného dítěte.

Tab. 10: Návrh „Ideální mateřské školy“

Heterogenní třída 2 učitelky + 1 učitel	Heterogenní třída 2 učitelky
Homogenní třída (děti od 3 do 4,5 let) 3 učitelky	Homogenní třída (děti od 4,5 do 6/7 let) 2 učitelky

Níže je nastíněna stručná podoba „Ideální MŠ“, kde by byly:

Třídy – 2 heterogenní, kdy v jedné třídě by byly dvě paní učitelky a pokud by bylo možné a sehnal by se i jeden pan učitel a v druhé by byly klasicky dvě paní učitelky

- 2 homogenní třídy, které by byly, jak si děti přály, rozděleny na velké a malé děti dle věku, zároveň by ve třídě malých dětí byly 3 paní učitelky a ve třídě velkých dětí dvě paní učitelky

Pravidla – velká většina dětí se shodla také na pravidlech, která se jim stala téměř vlastními

- v každé třídě dodržují pravidla, tak jak nám jsou známa jak z některé odborné literatury, tak z přednášek Mgr. Evy Svobodové

- Pusinkové, kapičkové, nožičkové, ručičkové, ouškové atd. (každá třída má své pravidla samozřejmě pojata jinak, dle toho jak je děti v dané třídě zformulovaly)

Jídlo – v MŠ by se vařily jak klasická česká, samozřejmě odlehčená česká kuchyně, ale také jídla z projektu, do kterého je zapojena i MŠ, v které proběhl výzkum, a to Zdravá MŠ

- Děti by si také na zahradě (každá třída za sebe) udělaly záhonky s ovocem i zeleninou, o které by se staraly a poté je i konzumovaly, ať už na zahradě či v MŠ upravené třeba jako ovocný salát (záleží na TVP i pojetí každé třídy)

- Do jídelníčku by se také zařadily i zdravé verze u dětí tolik oblíbených fast foodových jídel (např.: hranolky -> celerové hranolky, hamburger -> hamburger z červené řepy s celozrnnou bulkou, pizza -> opravdová zeleninová domácí pizza)

Zvíře – vše by se muselo domlouvat při zápisu dětí do MŠ s rodiči dětí (alergie atd.), pokud by to bylo možné, byl by v každé třídě zakrslý králík

- MŠ by také mohla na dálku adoptovat nějaké zvíře například na farmě, čímž by se dalo vyhovět i dalším dětem, kdy by jejich mateřská škola měla koně, za kterým by se co nejčastěji jezdilo na výlety

Zahrada – její součástí by měl být zapuštěný bazén, kterého se dožadovaly téměř všechny děti, nejlepší variantou je bazén, který by byl maximálně 50cm vysoký -> zde by musela být dohodnuta velmi přísná bezpečnostní opatření, co se týče počtu dětí i dospělých v bazénu, ale i tak si myslím, že by se to po souhlasu a pomoci rodičů dalo zvládnout

- další nezbytností je i trampolína, pro co největší bezpečnost bych na zahradu nechala umístit zapuštěné trampolínové pole

- dále nesmí chybět skluzavky, prolézačky, houpačky, pískoviště a další a další nezbytné věci, které nesmí chybět na každé úžasné zahradě

- nedílnou součástí by byla samozřejmě také všude přítomná zeleň, ať už v podobě trávníku či stromů, pro útulnost i lepší hraní si na zahradě

Hračky – u dětí jsem také vyzvídala, co se týče hraček i vnitřních prostor školky, jestli je opravdu něco co by si přály v Ideální mateřské škole. Děti vždy odpovídaly, že by to tam mělo vypadat jako u nich ve třídě, proto tento bod vynechávám, jelikož si asi každý dokážeme představit, jak zhruba vypadá vnitřní vybavení mateřských škol.

Osobně si takto sestavenou mateřskou školu dokáží představit, myslím si, že by dokázala uspět i v běžném provozu, jelikož by prošla všemi legislativními předpisy. Samozřejmě by musel být dokonale propracovaný Školní vzdělávací program.

Jediný problém by mohl nastat ve shánění učitele - muže, kterých je velmi málo. A také ve zmenšení počtů dětí ve třídě, jenž je dnes snem snad každého učitele.

Vedení takové mateřské školy by bylo dosti náročné a kladlo by velký důraz na organizační schopnosti ředitelky této mateřské školy, aby dokázala rozvrhnout děti do tříd tak, aby pokud možno co nejvíce vyhověla požadavkům dětí i rodičů. Osobně bych toto rozvrhnutí dětí dělala nejméně s dvouměsíčním předstihem.

Také mě velmi překvapila nízká náročnost dětí, kdy jsem téměř u většiny zjistila, že co se týká stávajících mateřských škol, jim vcelku vše vyhovuje. Největší rozdíly v odpovědích na mnou kladené otázky byly heterogenní versus homogenní třídy.

Mnoho dětí se také dožadovalo aspoň malého zvířátka, o které by se mohly starat, což v některých dnešních mateřských školách také bezproblémově funguje.

ZÁVĚR

Psaní této práce pro mne bylo dosti náročné, ale zároveň velmi zajímavé. Jen jsem očekávala, že děti na toto téma budou kreativnější, ačkoliv možná pokud by tuto problematiku uchopily paní učitelky z dané třídy jako týdenní celek, možná by byly děti méně bázlivé a více by popustily uzdu své fantazie.

Na druhou stranu je také pravda, že tyto děti jsou na takovéto uvažování dosti malé, jelikož většina dětí jejich věku ještě nikdy nebyla v jiné mateřské škole, než je ta jejich. A zároveň to i svědčí o tom, že tyto děti si vzaly mateřskou školu za svou, a proto je dost možná pro ně opravdu ta nejideálnější, jakou si vůbec dokáží představit.

Velice mě u této práce překvapilo, že se mi doposud nepodařilo najít jakékoli knihy či přímo odbornou literaturu zpracovanou na toto téma, jakéhosi idealismu či perfekcionalismu v dnešním školství. Víím, že je velice těžké najít cestu, která by vyhovovala všem, to samozřejmě ani není možné. Ale očekávala jsem, že této problematice se budou věnovat někteří autoři aspoň ve svých knihách o předškolním vzdělávání.

Velmi by mě zajímalo, kdyby se někdo rozhodl dále pokračovat v tomto projektu, kdy bych se snažil shromáždit mnohem více informací jak od dětí, dospělých i veřejnosti o jejich představách „Ideální mateřské školy“. Dále by také mohl díky všem možným projektům, které běží ať už v rámci České republiky či Evropské Unie snažit sehnat dotace na tento projekt. Určitě by se také poradil s ředitelkami jak státních mateřských škol, tak soukromých o vzniku této MŠ. Jak by tento projekt dopadl a jestli je vůbec reálně možné nějakou takovouto mateřskou školu sestavit tak, aby byla schopná existovat a stát se tak rovnocennou mateřskou školou ba co víc možná i vzorem pro ostatní mateřské školy běžného typu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. *Kvalita, strategie a efektivita v řízení mateřské školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-221-8.
2. BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. *Současná mateřská škola a její řízení*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-537-7.
3. CAIATI, Maria, Světlana DELAČOVÁ a Angelika MÜLLEROVÁ. *Volná hra: zkušenosti a náměty*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1994. *Výchova dětí od 3 do 8 let*. ISBN 80-7178-011-1.
4. *DEN VE TŘÍDĚ ZAČÍT SPOLU V MATEŘSKÉ ŠKOLE* [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <http://zacitspolu.eu/ms-den-ve-tride>
5. *Diplomové kurzy* [online]. [cit. 2016-02-13]. Dostupné z: <http://www.montessoricr.cz/vzdelavaci-kurzy/diplomove-kurzy/>
6. CHLUP, Otokar. *Výchova v zrcadle pramenů: příručka k dějinám pedagogiky*. Vyd. 1. V Praze: Dědictví Komenského, 1948. Spisy Dědictví Komenského.
7. KOMENSKÝ, Jan Amos. *Informatorium školy mateřské*. Vyd. v nakl. Academia 2. Praha: Academia, 2007. Europa (Academia). ISBN 978-80-200-1451-1.
8. KOPŘIVA, Pavel. *Respektovat a být respektován*. Vyd. 3. Kroměříž: Spirála, 2008. ISBN 978-80-904030-0-0.
9. *Mapa lesních MŠ* [online]. [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <http://www.lesnims.cz/mapa-lesnich-ms.html>
10. *Mateřské/rodinné centrum* [online]. [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <http://www.montessoricr.cz/organizace-materske-rodinne-centrum/>
11. *Mateřské školy a centra* [online]. [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <http://www.iwaldorf.cz/skoly.php?druh=m&menu=sko-m>
12. *MATEŘSKÉ ŠKOLY, SE KTERÝMI SPOLUPRACUJEME* [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <http://zacitspolu.eu/ms-seznam-skol>
13. *Najděte Skutečně zdravou školu ve vašem regionu* [online]. [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <http://www.skutecnezdravaskola.cz/registrovane-skoly>
14. *O daltonu* [online]. [cit. 2016-02-13]. Dostupné z: <http://www.czechdalton.cz/o-daltonu/>

15. PAVLOVSKÁ, Marie, Zora SYSLOVÁ a Bohumíra ŠMAHELOVÁ. *Dějiny předškolní pedagogiky*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-5981-8.
 16. *Pomůcka - úplné znění školského zákona.doc* [online]. [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/19743/>
 17. *Principy Montessori pedagogiky* [online]. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z: <http://www.montessoricr.cz/principy-montessori-pedagogiky/>
 18. *Příležitost pro ozdravení české společnosti* [online]. [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <http://www.skutecnezdravaskola.cz/co-zmenime>
 19. PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 80-7178-584-9.
 20. PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy*. Upr. Vyd. 2. Praha: Portál, 1996. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-072-3.
 21. PRŮCHA, Jan (ed.). *Pedagogická encyklopedie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.
 22. ROUSSEAU, Jean-Jacques a [TRANSL.: KAROL CHRAPPA]. *Emil, alebo, O výchove*. Bratislava: Vyd. Slovenský Spisovateľ, 2002. ISBN 8022011967.
 23. *Sbírka zákonů Česká republika*. Břeclav: Moraviapress. ISSN 1211-1244.
 24. SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004.
 25. SVOBODOVÁ, Eva. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-774-9.
 26. *Stručně o waldorfské pedagogice* [online]. [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: http://www.iwaldorf.cz/wald_ped.php?menu=ped-owa
 27. ŠMELOVÁ, Eva. *Mateřská škola: teorie a praxe I*. Vyd. 1. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0945-3.
 28. *Tříleté studium waldorfské pedagogiky prvního sedmiletí* [online]. [cit. 2016-03-06]. Dostupné z: <http://www.awms.cz/trilete-studium/>
- Z dotazů zaslaných České školní inspekci a odpovědí na ně* [online]. [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/getattachment/cz/Rodice/Na-co-se-casto->

[ptate/Z-dotazu-zaslanych-Ceske-skolni-inspekci-a-odpoved/z-dotazu-a-odpovedi-\(1\).pdf](#)

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Struktura rozhovoru

Příloha č. 2 – Ukázka realizovaného rozhovoru

Příloha č. 1 – Struktura rozhovoru

Kolik tříd by mělo v té školce být?

Kolik by do jedné třídy mělo chodit dětí? (hodně x málo x jako to máte teď)

Měly by spolu chodit do jedné třídy stejně staré děti nebo věkově rozdílné? (od 3 do 6 let)

Kolik by mělo být v jedné třídě paních učitelek?

Chtěl/a by si i nějakého pana učitele nebo jen paní učitelky?

Jaké hlavně by měly být ve třídách hračky?

Jak by vypadal den v ideální školce? (stejně jako teď x jinak)

Byly by v této školce nějaká pravidla, která by se musela dodržovat? (pokud ano, jaká?)

Jaké by se mělo v téhle školce vařit jídlo? (příklady)

Jak by vypadala zahrada takové školky a co všechno by na ní mělo být? (stejná jako teď x úplně jiná x trochu odlišná a jak...)

Máš ještě nějaké nápady, co by bylo v ideální MŠ jinak než v této?

Příloha č. 2 - Ukázka realizovaného rozhovoru

- Kolik je tam tříd?

- 3

- Bylo by tam více nebo méně dětí než vás je tady?

- Víc.

- Kolik by tam bylo paní učitelek na jednu třídu?

- 2

- Chtěl by si tam i nějakého pana učitele?

- Ne, jenom učitelky.

- Chtěl by si, aby do jedné třídy chodily stejně staré děti nebo věkově rozdělené?

- Jako tady, dohromady.

- Byla by tam nějaká pravidla?

- Žádný. Jenom aby se tam děti nebouchaly.

- Jak by se tam vařilo?

- Špagety, řízky, nudle, čínu, krevety, pizzu, hamburgery, hranolky, rybí prsty, kuřecí křídýlka jako v mekáči.

- Co by tam bylo ve třídách za hračky?

- Pěkná stavebnice, kadeřnictví, větší polička, velký lego, knížky.

- Chtěl by si tam nějaké živé zvíře?

- Jo, morče a křečka a kočku a pejska.

- Byla by tam i zahrada?

- Jo, byl by tam pavouk, housenka, vláček, přístřešek, sprcha, domeček s hračkama na písek, jabloně, ovoce, zeleninu, kytky.